

dr. Előd Marcel:

A láthatatlan Szentföld

(Lapunk karácsonyi számában közölt «Szentföldi napló» folytatása.)

... A félholdas Jaffa-kapu az óváros bejárata. Mikor beléptem rajta, eszembe jutottak az Evangélium szavai: «Ime, felmegyünk Jeruzsálembe és az embernek fia elárultatik és halálra kárhoztatják és adják őtet a pogányoknak kezekbe».

A sziklatemplomhoz indultam, a világhírű Omár-mecsethez; ez a ciprusok koronájában pompázó, díszes templom a Szentváros látképének legszebb pontja. Az ősi salamoni templom helyén épült. A bizánci építészet remeke, kívül-belül a fejedelmi pompa tobzódása, csupa ornamentika, arany, alabástrom, sokszínű kristályablakok, ékköves mozaikok. A templomot kívülről borító szivárványos, gyönyörű zománcdíszítés *Soliman* szultán ajándéka, azé, ki a mohácsi gyásztéren letarolta a magyarság virágát...

A templom mögött van a *Siralma* fája. Ropant nagyságú kőtömbök pihennek évezredek óta ebben az ősfalban, amelyet a zsidók babyloniai fogsága után, az ú. n. második templom támaszfalaként emeltek. Éjjel-nappal imádkoznak és sírnak tövében, a falhoz szorítva, vagy *verve* fejüket, a hithű zsidók. Önkínzó áhítat, de hangosága mellett is komoly imádkozás...

Mindhárom vallásnak szent helye a *Moriah-szikla*, mely fölé a templom épült. Itt akarta feláldozni Ábrahám Izsákot, itt szólott az Úr Mózesrel, itt imádkozott Dávid király és királyi házának sarja, az Úr Jézus is, amikor Jeruzsálembe bevonult...

Az ember megilletődve járja körül a szent-történetű sziklát, amelyen évezredek áldozati füstje gomolygott és amely fölé a keresztes, templárius lovagok emelték az utolsó *keresztény* oltárt. Ma már csak egy aranyos rács, mely a szent sziklát övezi, emléke a keresztes templomnak.

A templom terraszáról keletre látszik az *Olajfák hegye*... Ma nem olajat sajtolnak a *gethsemani* prések, hanem könnyeket: az utolsó vacsora és a passio megható emlékeinek könnyeit.

A *gethsemani* kerti templom mögött ma is olajfák merengnek, ezüstösen szürke leveleikkel. A tudósok szerint a kertben még vagy nyolc fa maradt a régiek közül, melyek kora több mint 2000 éves. Ők a legrégebb *élő* tanúi a szentföldi történeteknek és tanúi voltak a Megváltó vérrel verejtékező, gyötrelmes éjszakájának — az utolsó vacsora után. A templomban van a szikla, hol az Úr Jézus magára hagyatva imádkozott, hogy — elmúlnék Tőle ama keserű pohár... És ott a hely is, hol Júdás csókkal árulta el Mesterét.

Az Olajfák hegyén van a *Krédó* is: egy

hosszú, földalatti folyosó, hol a szent hagyomány szerint az Apostolok, mielőtt szerte-széledtek a világba, hogy elmenvén tanítsanak minden nemzeteket, egybegyültek és megfogalmazták a keresztény hit rövid foglatát, a Krédót. Mindegyik Apostol egy mondatot szövegezett meg benne. A Krédó mellett, a hegytetőn van a *Miatyánk temploma*, ahol Jézus a legszebb és legmélyebb imádságra tanította Apostolait. A templom előcsarnokában márvány táblákon olvasható az Úr imádsága, a világ minden nyelvén. A baloldalin ott van a magyar is!

... Végigmentem a Fájdalom útján, a *Via Dolorosa*-n. Mélyen megható élmény, a helyszínen járni a Kálvária stációit, amelyek helyét márványtáblákkal jelölték, az Evangéliumokból vett latin idézetekkel. A *Via Dolorosa* elején, Pilátus háza helyén, ma Ferences-kápolna áll. Itt mondta ki a római helytartó azt a négy-szavas parancsot, mely átformált két évezre-det... «*I, lictor, expedi crucem!*» Menj, poroszló, hajtsd végre a megfeszítést! És megindult a legszomorúbb gyászmenet, elindult a világtörténetbe...

Ami zavaróan hat a *Via Dolorosa*-n: a sok profán idegen, akik a hely szentségével nem törődve végzik mindennapi munkájukat, árulják Szent Veronika kendőjének olcsó, és művészietlen reprodukcióit és ott, ahol cirenei Simon segített Jézusnak a Keresztet vinni — elkese-ritő és felbőszítő látvány! — trafik és rossz-szagú vegyeskereskedés van. Hát ennek nem volna szabad lennie! A katolikus kegyeletet mélyen sértő szívtelenség ez...

A *Via Dolorosa* a *Szentsir-templomhoz* vezet. Építészeti, esztétikai szempontból nem jelent különösebb műemléket, mert a századok folyamán emelt kiegészítő építményeivel, különböző stílusok konglomeratuma, magasabb egység nélkül. Mégis ez a templom a mi számunkra leg-szentebb helye a Szentföldnek és a Szentvárosnak!

És amikor be akartam lépni a templom kapuján — éppen a *görögkeleti* főpap vonult ki rajta, nagy kísérettel. Elöl tizenkét díszruhás szolga lépkedett, hosszú ezüstnyelű botokkal ütemesen verdesve a földet. Azután kettesével a nagy papi aszisztencia, végül tornyos fővegével, díszbottal a főpap.

És a piszkos utcasarkon egy rongyos belpoklos, leprás koldusasszony, térdenállva nézte a szertartásos menetet. Szemét vér fátyolozta, alamizsnáért könyörgő kezéről a rettenetes betegség már néhány ujjat lerothasztott... Borzalmas látvány volt. És alamizsnát senki sem adott neki. Sem a szolgák, sem a pópák, sem a főpap, sem a nép. Én is csak óvatos távolságból dobtam pár piasztert... Szegény szerencsétlen! Ő talán gondolt rá, hogy járt egyszer ezen a tájon egy Isteni Gyógyító, Aki azt mon-

dotta a bélpoklosoknak : «Akarom, tisztuljatok meg ! Elmenvén, mutassátok meg magatokat a papoknak !» — És lőn, hogy mikor odamenének, megtisztulának . . .

A Szentsír-templom kupolája alatt van a tulajdonképeni sír-kápolna.

Utazásaim során sok nagy ember sírját látogattam meg. Ott jártam a lissaboni katedrálisban, ahol a portugálok nagy nemzeti költője, *Camoëns* alussza örök álmát, felkerestem Madridban *Goyanak*, a nagy spanyol festőnek sírját, az általa műremekké freskózott San Antonio de la Florida-kápolnában ; ott álltam *Thorvaldsen*, a klasszikus dán szobrász kopenhágai mauzoleumában, ki halhatatlan alkotásai közé temetkezett ; tisztelegtem *George Washington* tábornok, a nagy amerikai államférfi kriptája előtt, Mount Vernon-i parkjának ciprusai között és láttam a párisi invalidusok dómjában nagy *Napoleon* márvány katafalkját, győzelmes csatáinak zsákmányolt lobogói között.

De a Szentsír valami más, egészen más . . . Itt nincsen költői alkotás, sem világhírű festmények, sem szobrok, sem politikai babérok, sem hadi trófeumok, — de a sírt egykor elzáró sziklán *láthatatlanul* ma is ott ül a tündöklő palástú, szépséges arkangyal és hirdeti : *Non est hic, resurrexit!* Nincsen itt, feltámadott !

Olyan ez a Sír, mint egy csodálatos erejű, óriás mágnes, mely az ember *szívét* fogja meg és magához vonzza. Ellenállhatatlan vágyat érez az ember, hogy megsímogassa, csókjával illesse a hideg köveket s izgalomtól lázas homlokát hűsítse rajtuk . . .

A Szentsír-templom egyik oldalhajója fölé épült a *Golgotha-kápolna*. Áhítattal érintettem meg azt a mohos kőoszlopot, melyhez kötötték a Megváltót, mikor ostromozták és mintha csak álomban járnék, indultam neki annak a tizenyole lépcsőnek, mely a Golgotha halmára vezet . . . Lelkemben sírt a legszebb és legszomorúbb szent ének, íme, *valóra* vált szavai : «*A keresztfához megyek . . .*»

Ennek a Keresztnek, a golgothai Keresztnek nincsenek mesterséges alakzatai. Egyedülálló, mindenekfelett álló, egyszerűségében felemelő, magasztosan szomorú jel : az emberi fájdalom és az isteni megdicsőülés ölekezésének örök szimbóluma. Ennek a Keresztnek, a nagypénteki Keresztnek, nincsenek — színei, csak két, titkos értelmű «szín» : a Kenyér és a Bor, a megtörtetett Test és Vér, mely kiontatott a bűnök bocsánatáért. És ennek a Keresztnek, az evangéliumi Keresztnek, nincsenek — jelzavai, csak egy : *Szeretet*.

Nem lehet azt leírni, sem elmondani, amit az ember ezen a helyen az utolsó nagypénteki stációnál érez ! Nem lehet mélyebb templomi

csend és áhítat sehol a világon. Az emberek lassan, lábujjhegyen járnak ; csak a sok gyertya serceg halkán a térdeplők felett, fojtott sóhajok remegnek és a lélek legmélyéből fakadt imák fehér galambszárnyai suhannak az Ég felé . . .

Három oltár van ott, a jobboldali, ahol a Megváltót a keresztfára szegezték, miután sorot vetettek, hogy kié legyen az elárvult, varratlan szent köntös . . . A baloldali oltár helyén állottak a keresztek. A középső oltáron a Fájdalmas Szűz csodálatosan szép szobra látható, ott, ahol végigszenvedte Fia kereszthalálát, ahol «*Stabat Mater Dolorosa . . .*» Itt teljesedett be az Üdvözítő ember sorsa és az Ember Fia, Akinek nem volt hova lehajtani a fejét, itt hajtotta le haldokló, szent homlokát az isteni megdicsőülés öröklétébe ! . . .

Az Ő országa nem e világból való. De Ő megmondotta a boldogság krisztusi krédójában, a Hegyi Beszédben, hogy kik jutnak be oda : a lelki szegények, a könnyezők, a szelídek, igazságosak, az irgalmasok, tisztaszívűek, békeesek és az igazságért üldözöttek. Ennek az országnak királya Krisztus. *Ave, Rex Christus!*

Az Olajfák hegyén, a Miatyánk-templom mellett áll egy kis kápolna : *Jézus dicsőséges mennybemenetelének színhelye . . .* Arab vezetőm kint maradt és én egyedül léptem be az üres és kopár kápolnába. De nem is kell itt külső fény és dísz, *magasabb ragyogás* tölti be ezt a kis kápolnát ! Közepén, a szent hagyomány szerint a mennybemenetel helyén egy négy-szögletű márvánnyal szegélyezett sziklalap látható, melybe lábnyomokat csókolt a századok áhítata. Én is leborultam rá . . .

Aztán elmerengve jártam körül a kis kápolnát és néztem le az alkonyba merülő Szentvárosra. Igen, ez az a föld, ahol a virágok «a mezők liliomai» voltak, ahol a madarak «az Ég madarai», ahol az asszonyok «Jeruzsálem leányai» voltak . . . És amint ott álltam a Szentváros felett és az Evangéliumokra gondoltam és arra a Tanítványra, akit a Mester szeretett — az úton, a Szent Szűz sírtemploma irányából egy magános férfi közeledett felém. A biblikus palesztinai öltözetben, egy szelídarú, egyszerű vándorember.

«*Salom!*» — köszöntött rám : Békeesség ! Ez az a szép köszöntés, amellyel az Úr is üdvözölte tanítványait.

«*Salom!*» — viszonztam eltűnődve és a vándor továbbment . . . Szorongó érzés vett rajtam erőt. Ki lehetett ez a vándor és miért köszöntött rám ezzel a biblikus köszöntéssel, az evangéliumi elmélkedés magános alkony-óráján? . . .

Sohasem fogom megtudni.

Talán ezt a köszöntést is a *láthatatlan Szentföld* küldte felém . . .

(*Vége.*)